

A Deutsch Család

Ez a családom. Ez az egyetlen megmaradt családi képem. A kép az 1930-as években készült Celldömölkön. Elöl baloldalt ül anyám, Irén, mellette a legfiatalabb húgom, Margit, mellette pedig apám, Deutsch Mór. Az álló sorban baloldalt állok én, mellettem áll Zoltán, aztán Rózsi, Jenő és jobboldalt Nándor. [Megpróbáltuk kicselezni a történelmet, és a képen látható személyekről külön-külön arcképet másoltunk -- így állítottuk össze Deutsch Dezső virtuális családi fotóalbumát. -- A szerk.] Mi mindannyian, annak ellenére, hogy már modernebbül éltünk, nagyon ortodoxok voltunk. Mi nem távolodtunk el a vallástól, csak bizonyos dolgokat már másként kezeltünk. Az akkori zsidóságot tulajdonképpen két dolog érdekelte: a nagyvásár és az ünnepek. Ez volt, amire mindig készültünk. Persze mi, fiatalok lejártunk kávéházba, mi mehettünk tánciskolába is, mikor tizennyolc-húsz éves voltam. Én és a testvéreim is abszolút ortodoxok voltunk, de azért modernebbek. A péntek esték meg általában az ünnep esték a család életében meghatározóak voltak. Pénteken a testvéreimmel elmentünk a templomba. Az asszonyok otthon maradtak, ők készítették a vacsorát, meg hát a cselédlány is. Ő persze keresztény volt. Ő szolgált föl a péntek esti vacsorához, meg ő hozta el a szombati ételt a péktől. Az istentisztelet után jött a péntek esti vacsora. Az volt a szokás, hogy a vacsora előtt a fiúkat az apám sorra megáldotta minden héten. Ez olyan felemelő volt. Vacsorára sokszor volt töltött hal, de volt leves, aztán volt csirkebecsinált. Vacsora után volt zmiresz, éneklés. Aztán szombat délelőtt mentünk a templomba. És utána jött az ebéd [lásd: szombat; halételek]. Természetesen a legszigorúbb módon betartottak minden zsidó szokást. Egy történetre nagyon élénken emlékszem: egyszer szombaton kint sétálgattam az udvaron, és kopogtattak, és ott állt egy törzsvásárlónk a kapuban a zokogó lányával. Na, mint kiderült, a lánynak másnap volt az esküvője, és a nálunk vásárolt cipő kicsi volt, és mondta az asszony, kérem, Dezső úr, tudom, hogy maguknak ünnep van, de kérem, tegye meg, cserélje ki a cipőt, én be sem megyek, csak maga adja ki. Hát én nem tudtam ellenállni, bementem és hoztam egy számmal nagyobbat, szóval nem is kellett pénzhez nyúlni, semmi, és amikor már éppen adom a cipőt, akkor jött az édesapám. Látja, hogy egy csomaggal jövök kifelé az üzletből, szombaton, az asszony kezdi magyarázni, hogy ő tehet róla, hogy ő kérte meg ilyesmi. Az apám nem szólt semmit, hanem bement a házba. De amikor elmentek a vevők, annyira kiabált, nem is kiabált, üvöltött velem, hogy amíg ő él, és amíg övé az üzlet, addig itt szombaton nem lehet dolgozni [lásd:

szombati munkavégzés tilalma]. Szóval ő mindig tudta, hogy mi éppen a fontosabb, az üzlet, a templom vagy a család. Minden ünnep szigorúan meg volt tartva. Az üzlet zárva volt, megtartottuk az ünnepet, és istentiszteletre mentünk. A kitüntetett ünnep a húsvét volt [lásd: Pészah], mert az az egyik legfontosabb ünnepünk, a széderestével. Szédereste mentünk a templomba, aztán hazamentünk, és akkor tartottuk a szédert, ami eltartott akár fél tizenkettőig is. Volt gazdag szédertál, volt természetesen haroszesz [hároszet; lásd: máror] meg keserű gyökér, tojás, volt az asztalon sós víz. Édesapám tartotta a szédert, mindent magyarázott. Én voltam a legkisebb fiú, én olvastam föl a Hagadát. Minden edényből volt félretéve külön széderre, semmit nem használtunk ebben az időben, amit előtte, mindent fölvittek a padlásra. Előtte volt a homecolás, ez egy napig tartott. Én nem vettem részt ebben, ezt az édesanyám intézte meg a segítség. Ha új ruhát kaptunk mint gyerekek, akkor mindig húsvétra kaptuk. Volt aztán a szükesz [lásd: Szukot, sátoros ünnep]. A lakás bejáratával szemben volt egy bekerített lugasszerűség. Oda nyáron mindig ki lehetett ülni, aztán délután az apámnak voltak kártyapartnerei, jöttek kártyázgatni. És akkor szükeszkor, nagyon egyszerűen meg lehetett ott csinálni a sátort, és mindenki ott evett végig az ünnep alatt. Volt természetesen otthon luláv meg eszrog, és kint üldögéltünk a sátorban, és a ?Kohélet?-et olvastuk meg mindenfélét. Apám magyarázgatott, meg mi is meséltük, hogy miket tanultunk az iskolában ezekről a dolgokról. Hanukakor először is a templomban is gyújtottak gyertyát, minden nap, ahogy jöttek sorban. Otthon is gyújtotta az édesanyám, ő mondta az áldást is rá, minden este a lányokkal. Mi, gyerekek játszottunk, tenderlítettünk. Voltak nálunk, akik vidékiek voltak, és zsidó iskolába akartak járni. Akkor azok bejöttek Celldömölkre, és napokat ettek [Azaz minden nap más-más zsidó családhoz mentek ebédelni. -- A szerk.]. Az anyám mindig fogadott ilyen tanulókat, aztán minden ünnepkor kaptunk óriási csomagokat a gyerekek szüleitől.